

Інфармацыйная культурна-грамадская газета Гарадоччыны

ГАСЦІНЕЦ

№ 14 (257) ВЕРАСЕНЬ 2018 ГОДА

БЕЛАРУСКІ АФАРЫЗМ

Век жыві – і век спялі адвагу

Сяргей Законнікаў

ПАМЯЦЬ

МОГІЛКІ ЧАКАЮЦЬ ДОБРАЎПАРАДКАВАННЯ

Гістарычныя габрэйскія могілкі Гарадка чакаюць добраўпарадкавання, каб стаць турыстычным аб'ектам...

За мінулае ХХ стагоддзе праз другую сусветную вайну і бальшавіцкі гістарычны нігілізм на гарадоцкай зямлі засталося мала гістарычных помнікаў ранейшых за ХХ стагоддзе. Але габрэйскія могілкі застаюцца такім месцам, бо іх гісторыя цягнецца з XVIII стагоддзя.

Пяць гадоў таму мне давялося пісаць пра габрэйскія могілкі, якія з'яўляюцца ўнікальнымі для Беларусі, у нататцы «Исчезающая память». Тады прайшло пяць гадоў з таго часу, калі могілкі вызваляліся ад хмызняка і было выяўлена каля 300 мацэваў — рытуальных габрэйскіх помнікаў.

І вось яшчэ мінула пяць гадоў. І маладыя вальховыя дрэўцы выцягнуліся і закрылі лесам старажытную частку могілак ад наведвальнікаў, хаваючы разам з гэтым і гісторыю Гарадка.

Мне пашчасціла разам з Маркам Іосіфічам Крывічкіным — лідэрам мясцовых габрэяў — наведаць і сучасную частку могілак, і старажытную. Сучасная частку могілак, якая мае гісторыю з сярэдзіны ХХ стагоддзя знаходзіцца ў дагледжаным стане. І Марк Іосіфавіч можа гадзінамі распавядаць пра тых габрэяў, якія знайшлі тут пакой.

Ды і ў сеціве большасць гэтых успамінаў ужо занатавана, дзякуючы Аркадзю Шульману — кіраўніку габрэйскай супольнасці «Мішпоха».

Старажытная ж частка могілак, якая мае гісторыю як мінімум з 1869 года, а маецца меркаванне, што яе гісторыя пачынаецца наогул з 1708 года, знаходзіцца ў занядбаным стане — зарастае альховым лесам.Ды і мацэвы падаюць пад уплывам часу...

Зарастаюць альховым лесам і тыя два каменныя сталы, на якіх разважаліся памерлыя габрэі перад пахаваннем. А гэта рэдкі выпадак для застаўшыхся габрэйскіх могілак на Беларусі, дзе ў шматлікіх мястэчках напачатку ХХ стагоддзя значная частка насельніцтва была габрэйскай.

Яшчэ больш гісторыі хаваюць мацэвы, што ўціснуліся ўжо ў зямлю на тры чвэрці або наогул увайшлі ў яе. Сёння іх сляды шчэ бачны сярод альховага лесу, але ж дрэвы іх перамагаюць. Лес перамагае сотні, а мо і тысячы мацэваў... Атрымліваецца, што лес у Гарадку перамагае гісторыю?

Між тым у суседніх Бешанковічах знайшліся нашчадкі тутэйшых габрэяў, якія на працягу апошніх гадоў, займаюцца адраджэннем памяці габрэйскіх могілак, аднаўляючы першапачатковы выгляд могілак і прачытваючы надпісы на мацэвах. Відавочна, што суседняму райцэнтру пашанцавала на неабыякавых нашчадкаў.

Але ж гісторыя належыць усяму грамадству і яго неабыякавай частцы. Ды і ўладам варта прыкласці намаганні для захавання гісторыі, у тым ліку і гісторыі габрэйства ў Гарадку. А гэта гісторыя трагічна з галакостам другой сусветнай вайны і пасляваенным пераследам. І добра, што зараз спыніўся вандалізм на габрэйскіх могілках, калі ламаліся мацэвы для падмуркаў, калі вандаламі растрэльваліся фотаздымкі памерлых...

Атрымліваецца, што габрэйскія могілкі ў Гарадку яшчэ чакаюць неабыякавых нашчадкаў, якія гатовы заняцца валанцёрскай дзейнасцю па добраўпарадкаванню гістарычнага месца райцэнтра. Дарэчы і старадаўнія хрысціянскія могілкі Гарадка таксама патрабуюць дагляду.

Ці гатовы шматлікія грамадскія арганізацыі райцэнтра і раёна пачаць працу па дагляду могілак, складанню іх летапісу?... Тады могілкі разам з помнікамі на месцах галакосту стануць месцамі памяці нашай гісторыі, якія варта наведваць.

Леанід Гаравы
http://haradoktour.by

ЗНАЧНА БОЛЬШ НАВІНАЎ ПРА ГАРАДОК НА HARADOK.INFO

ФУТБОЛ

ВОЛЕВАЯ ПОБЕДА НАД ЧЕМПИОНОМ

Городокский клуб «Детскосельский» добился волевой победы над прошлогодним чемпионом Витебщины из Лепеля.

В первом матче финальной части первенства Витебской области по футболу на своем поле ФК «Детскосельский» победил ФК «Лепель» со счетом 5:3. Пятый мяч был забит в добавленное время.

После большого выездного тура по области наши футболисты наконец предстали перед своими болельщиками в матче с чемпионом Витебской области 2017 года — ФК «Лепель». Первые минуты матча показали, что игра будет не простой. Не успели наши футболисты в начале матча нанести прицельный удар по воротам гостей, как мяч на 3-й минуте оказался в наших воротах после первой контратаки лепельчан и неразберихи защитников.

Этот пропущенный гол особо не расстроил нашу команду и она повела планомерную осаду ворот гостей. Гости в принципе держались боевито, стремились вести контратаки, но наши атаки на ворота гостей усиливались.

На 24 минуте матча лидер команды Олег Слаутин выдал пас Илье Мялику, который оказался почти перед вратарем и сравнял счет. А через пару минут уже Артур Сидельников нанес прицельный удар из далека и вывел Городок вперед.

Далее игра в первом тайме шла на взаимных контратаках, пока на 36 минуте игрок ФК «Лепель» почти с середины поля не направил мяч в сторону наших ворота, а голкипер на него не успел среагировать.

Второй тайм начался с обмена голами. Сначала на 51 минуте наши форварды в очередной раз ворвались в штрафную гостей и опытный Сергей Вехтев, получив во вратарской мяч, направил его в сетку.

Этот гол не остановил гостей. Усилив натиск около наших ворот, лепельчане смогли вывести своего форварда один на один с вратарем и счет вновь оказался равным.

Потом настало время капитана команды Олега Слаутина, который на 60-й минуте обыграв защитников гостей нанес результативный удар по воротам, что мяч, пробив сетку ворот, улетел далеко за пределы поля.

Счет 4:3 устраивал нас, но не гостей, которые стремились увезти из Городка ничью. Игра стала еще более напряженной, а временами и грубой. Рефери матча назначил дополнительные пять минут к основному времени. И тут сказалась более длинная скамейка хозяев и проведенные Сергеем Куряковым замены. Городокские футболисты пошли в одну из последних атак и Родион Моховиков, выцарапав мяч у защитников в штрафной, переправил его в сетку. 5:3 — окончательный счет матча.

Тренер Сергей Куряков в ВКонтакте оценил матч: «Сумасшедший матч, двух равных команд. Лепель двухкратный победитель чемпионата области последних лет. Мы тоже боремся за титулы.

Сегодня было всё, наошибались одни и другие, количество голов говорит о том, что был открытый футбол. Много эмоций сегодня было и всем болельщикам надеюсь понравился этот триллер.

Эпилог был в нашу сторону, мы доработали и дожали каждый эпизод до конца. В мелочах и складывается композиция.

Мы благодарны всем действующим лицам этого спектакля.

Спасибо нашим ребятам за Победу!!!» — https://vk.com/luch_gorogok

В этом туре наш ближайший конкурент за лидерство в чемпионате Витебской области ФК «Полоцкгаз» в гостях переиграл «Ниву» из Толочина — 2:1. Из других результатов следует отметить победу ФК «Глубокое» над витебским «Газовиком» — 4:1, которая позволила подняться глубокской команде на третье место.

Леонид Горовой

АПЫТАННЕ

ПРАЦАВІТЫХ БЕЛАРУСАЎ МАЛА

Вынікі апытання ў сацыяльнай сетцы УКантакце нашай групы сведчаць: працавітых беларусаў мала.

У трэццяй дэкадзе верасня ў групе «Haradok.info — новостной паблик Городка» было праведзена апытанне наведвальнікаў групы па пытанню: «Як па-вашаму, сучасныя беларусы працавітыя?». Большасць адзначыла варыянт: «як хто».

Дадзенае апытанне стартавала 21 верасня і ў ім 29 верасня прыняла ўдзел 86 чытачоў з 1700 наведвальнікаў гэтаг апоста. 42 удзельніка — 48,84% выбрала варыянт «Як хто», які сведчыць, што сучасныя беларусы працавітыя ў залежнасці ад абставін. 24 удзельніка — 27,91% паставілі працавітасць беларусаш у залежнасць ад таго «як за якія грошы»: заплацяць добра, то будут працавітыя.

І толькі 14 чалавек — 16,28% лічаць, што сучасныя беларусы — працавітыя людзі. Яшчэ 6 чалавек — 6,98% палічылі рысу працавітасць не характэрнюю для беларусаў.

Дадзенае апытанне з'яўляецца рэпрэзэнтатыўным толькі для групы «Haradok.info — новостной паблик Городка» і не мае іншай інтэрпрэтацыі. Але між іншым наводзіць на думку, што нашы чытачы беларусаў не лічаць працавітымі людзьмі. І мусіць маюць рацыю, улічваючы ўзровень нашага жыцця.

Л. Антонаў

Аб'ява

Аператыўная інфармацыя аб падзеях Гарадоччыны, рэгіёна і больш, чым у газеце, зараз па-беларуску і па-расейску з'яўляецца на новым Інтэрнэт рэсурсе: http://haradok.info

****

Наша газета "Гасцінец" пачала размешчацца на партале http://haradok.info ў раздзеле "Газета "Гасцінец", дзе стварэацца архіў за мінулыя гады.

****

Каб атрымліваць кожны нумар газеты «Гасцінец» паведаміце рэдакцыі аб гэтым – і вы яго атрымаеце. Калі ўжо не жадаеце атрымліваць выданне, то патэлефануйце у рэдакцыю.

КАНТРОЛЬ

ПОД ПРИЦЕЛОМ РОССЕЛЬХОЗНАДЗОРА

Производственный цех г. Городка ОАО "Молоко"г. Витебска попал под режим усиленного контроля Россельхознадзора.

Федеральная служба по ветеринарному и фитосанитарному надзору сообщает, что в продукции белорусских предприятий подведомственными Россельхознадзору лабораториями в очередной раз выявлены нарушения ветеринарно-санитарных требований Евразийского экономического союза и России.

В связи с повторным выявлением остатков кокцидиостатиков (декоквината) в мясе птицы производства ОАО Птицефабрика «Рассвет», Россельхознадзор вводит с 14 сентября 2018 г. временные ограничения на поставки данной продукции с указанного предприятия.

Кроме того, Россельхознадзор вводит режим усиленного лабораторного контроля в отношении продукции, вырабатываемой следующими белорусскими предприятиями:

— ОАО «Витебская бройлерная птицефабрика» — выявление сальмонелл в мясе птицы;

— ОАО «Молоко», г. Витебск, производственный цех г. Городок — выявление превышения массовой доли бензойной кислоты в твороге;

— ООО «ЭкспортАльфаГрупп» — выявление бактерий группы кишечной палочки в говядине;

— ОАО «Рогачевский МКК» Филиал по производству сыров — выявление превышения массы натамицина на единицу площади поверхности сыра.

Справочно: кокцидиостатики имеют широкий спектр негативных воздействий на здоровье человека. Они могут оказывать на организм человека нефротоксическое, мутагенное, канцерогенное и тератогенное влияние. Результатом регулярного употребления людьми яиц и мяса птицы с содержанием кокцидиостатиков может стать дисбактериоз, снижение иммунитета, постоянные простуды, аллергические реакции, нарушение работы всех систем организма. Необходимо учитывать, что термическая обработка не разрушает эти вещества.

По информации: http://www.fsvps.ru

ПАЖАРЫ

ЗА ДВА ДНІ – ДВА ДАМЫ

За мінулыя два дні запар у вёсках на Гарадоччыне гарэлі яшчэ два дамы

Паводле даных прэс-службы Віцебскага абласнога ўпраўлення МНС 19 і 20 верасня ў Гарадоцкім раёне албылося два паджары, на якіх згарэў адзін дом з хлевам, а на другім дом толькі папсаваўся.

Прэс-служба Віцебскага абласнога ўпраўлення МНС 20 верасня паведаміла, што 19 верасня ў 19-34 ў Гарадоцкі аддзел МНС паступіла паведамленне аб пажары дома. Па інфармацыі сведкі пажар адбываўся ў в. Курыленкі Бычыхінскага сельсавета, кал ямміжнароднай трасы М8. Па прыбыцці на месца было ўстаноўлена, што ў выніку пажару знішчаны дом 4×6 м і хлеў 4×6 м. Уласнік згарэўшага джома быў невядомы, а прычына пажару высвятляецца.

На наступны дзень на гадзіну раней у 18-57 у Гарадоцкі аддзел МНС зноў паступіла паведамленне аб пажары дома ўжо ў в. Смалькі Вайханскага сельсавета. У выніку пажару ў доме, які належыць грамадзянцы 1970 г. н, пашкоджана маёмасць, закураны сцены. Прычына пажару высвятляецца.

Нагадаем, што на мінулым тыдні таксама пажарам быў знішчаны дом у в. Селішча Даўгапольскага сельсавета, а потым згарэў трактар «Беларусь 1221» каля в. Паловічы Стадалішчанскага сельсавета.

Т. Гаражанка

МЕРКАВАННЕ

ШТО БЫЛО Б, КАЛІ ПАПА ПРЫЕХАЎ БЫ Ў БЕЛАРУСЬ

Папа наведаў краіны Балтыі. У спатканнях з вернікамі ў Літве і Латвіі ўзяло ўдзел больш за тры тысячы чалавек з Беларусі. Радасць сустрэчы з Папам у Каўнасе і Аглоне перажыў і я. Беручы ўдзел у сёлетнім візіце Святога Айца, які адбываўся з нагоды 100-годдзя незалежнасці балтыйскіх краін, я ўзгадваў візіт Яна Паўла ІІ, ён быў 25 год таму назад. Тады, 9 верасня 1993 года, молячыся ў Аглоне на перадсаборнай плошчы разам з трымастамі тысячамі вернікаў, я перажываў эйфарыю. Быў свята перакана괘ы, што вось-вось Папа прыедзе ў Беларусь. Ён ўзмацуе наш Касцёл, і нашая краіна далучыцца да міжнароднай супольнасці, а мы будзем будаваць сваю будучыню на фундаментах грамадскіх каштоўнасцяў: праўды і свабоды, любві і справядлівасці, акурат так, як заахвочвае сацыяльнае навучанне Касцёла.

Мінула 25 год, я ізноў разам з вернікамі з Беларусі апынуўся на тым самым пляцы, аднак, у адрозненне ад тагоi першага разу, эйфарыі больш ужо не было, а толькі халоднае аналітычнае мысленне ў маёй галаве шукала адказу на пытанне: ці прыедзе Папа ў Беларусь? А калі так, то калі?

І ўвесь час лавіў сябе на думцы, што я малюся, каб Папа прыехаў як хутчэй, а зараз дзякую Богу, што ён не прыехаў дагэтуль. У прынцыпе гэта і ёсць мой адказ на вышэй агучанае пытанне.

Адказ паўжартоўны, але я ўсведамляю, што кожны жарт у сабе мае толькі частку жарту, рэшта ж ёсць праўдай.

Канешне, радасць спаткання з пантыфікам хацелася б перажыць і на сваёй Бацькаўшчыне. У гэтым візіце можна было б убачыць, што Папа дацэньвае партыкулярны Касцёл Беларусі, прызнае ягоную самадзельнасць і самастойнасць, якая уласцівая мясцовым Касцёлам паасобных краінаў. Папа ў Беларусі быў бы доказам таксама таго, што Ватыкан як дзяржава прызнае дзяржаўнасць Беларусі і тое, што нашая краіна ёсць паўнавартаснай, якая здольная праводзіць незалежную і самастойную палітыку. А таму цяжка пераацаніць каштоўнасць папскага візіту, як у плане рэлігійным, так і агульнапалітычным.

Але медаль мае два бакі. А таму з іншага боку, як уяўлю сабе, што Папа заўтра прыедзе ў Беларусь, то выразна бачу наступную карціну. Папа вітаецца з прэзідэнтам краіны, які дагэтуль не можа забяспечыць выкананне канстытуцыі, якая дакладна гарантуе права на свабоду веравызнання і неўмяшальніцтва дзяржавы ва ўнутраныя справы Касцёла, а яскравым таму доказам ёсць існаванне ў Беларусі апарата ўпаўнаважанага па справах рэлігіі. Гэта «савецкая» інстытуцыя захавалася ў нас яшчэ да гэтага часу, і пачанаючы з савецкіх часоў праз яе дзяржава ўмешваецца ў кампетэнцыі біскупаў, якія самі павінны вырашаць, хто і на якіх умовах мае права здзяйсняць рэлігійную дзейнасць у рэлігійных арганізацыях. І пакуль ёсць той «апарат», наогул паўстае пытанне, ці магчымы прыезд Папы? Ці Святы Айцец атрымае ўзгадненне на рэлігійную дзейнасць у нашай краіне?

Другая прычына, якая, як вясной недарэчны паслязімовы зледзянелы сумёт снегу ляжыць на шляху прыезду Папы, ёсць нашая вернасць чырвоным ідэалам.

Калі Папа прыехаў у Вільню, ён ушанаваў памяць ахвяраў, дзякуючы якім здабывалася свабода і незалежнасць Літвы. Канешне, наведаў і памятнае месца генацыду яўрэяў, тым самым ушаноўваючы ўсіх ахвяраў фашыстоўскага рэжыму, але ж наведаў і помнік свабоды ў Вільнюсе, і музей таталітарнага рэжыму, які размешчаны ў былым будынку КГБ.

Падкрэсліваючы непрымальнасць будавання будучыні на асновах таталітарных рэжымаў.

У нас жа, напэўна, адвезлі б Папу ў Хатынь, і яно добра, і хай сабе, але пры гэтым можна фантазіраваць далей і ўяўляць, як павялі б Святога Айца ускладаць кветкі ля помніка Леніну, бо пакуль гэтыя помнікі не ёсць выключна музейнымі экспанатамі, іх можна лічыць сімвалам Беларусі, бо іх ёсць найбольш у Беларусі, агулам каля чатырохсот. Наўрад ці Папу адвезлі б у Курапаты, ну калі толькі перакусіць…

Потым, напэўна б, пунктам праграмы была сустрэча з праваслаўным мітрапалітам, які палохаў Еўропу «чарнобыльскім кранікам», вызнаваў сваю веру ў «іншага бога» і бараніў духоўныя скрэпы, перасцерагаючы грамадства ад крайнасцяў, што сёння можам высмеяць рускага цара, а заўтра на самога Леніна падымем руку» (інтэрв'ю да фільма «Матыльда»).

А без такога спаткання немагчымы візіт, бо ў нас галоўнай прычынай, як кажуць, ёсць тое, што Беларусь — гэта «кананічная тэрыторыя» РПЦ МП, што, па меркаваннях іншых, гэта зусім не так. Як вынікае з нядаўняга інтэрв'ю (партал credo.ru) славутага багаслова і праваслаўнага іерарха Канстанцінопальскага Патрыярхата Жэнеўскага архіяпіскапа Тэльміскага Іева Беларусь, можа, і ёсць тэрыторыя кананічная, але ж зусім не Маскоўскага патрярхату, а Канстанцінопальскага. Як кажуць, а цар то несапраўдны!

Асабіста ж на маю думку, гэта ўсё вельмі ўмоўна з той «кананічнай тэрыторыяй», бо калі ў Беларусі ёсць 1.5 мільёна католікаў, то павінна знайсціся і такая тэрыторыя, дзе католікі маглі б сустрэцца са сваім пастырам, незалежна ад таго, падабаецца тое камусьці ці не.

Ну і напрыканцы, даў бы Бог, адбылося б спатканне з вернікамі, на якое б сабралася, напэўна, не менш за 100 або нават і 200 тысяч вернікаў з усёй Беларусі, і тут бы зноў праявіла б сябе МУС, якое б у святле апошніх заяў пра арганізацыю еўрапейскіх гульняў, што маюць адбыцца ў Мінску, можна прагназаваць, запрасіла б не толькі замежных паліцэйскіх з Расеі, але ж, можа, нават і іх войскі. Так, на ўсялякі выпадак, каб мець упэўненасць, што энтузіязм і эйфарыя свабодалюбівых католікаў будзе пад кантролем стабільнай дзяржаўнай сістэмы. І тады, да прыкладу, усе тыя нараканні на працу міліцыі на такіх фэстах, як Будслаўскі, здадуцца кветачкамі і лёгкай прэлюдыяй, перадяблычкамі і сапраўдным канцэртам. А пра гэта нават думаць не хочацца.

Вось гэта і ёсць тыя прычыны, якія, як халодны душ, пазбаўляюць ад эйфарыі і, вяртаючы да зямных рэалій, дазваляюць рабіць выснову: дык, можа, і добра, што Папа дагэтуль не прыязджаў, а то Папа прыедзе і паедзе, а нам далей жыць і хадзіць нашымі «ўлюбёнымі» савецкімі вуліцамі….

Гэта будзе першы крок да агульнабеларускага пакаяння, і пасля паяднання дзяцей тых, чые продкі пісалі даносы, здраджвалі, забівалі, і тых, хто станавіўся ахвярай. Без гэтага не будзе нас, нашай краіны, нашай будучыні і не відаць нам Папы.

Прыклад суседзяў вучыць, што іншага шляху няма.

Вячаслаў Барок
facebook.com

АНАЛІТЫКА

У ЧЫМ СІЛА, БРАЦЕ, БЕЛАРУСКАЙ ДЗЯРЖАВЫ?

Уладную «вертыкаль» не варта блытаць з дзяржавай: ніякай задачы, акрамя ўтрымання ўлады, з яе дапамогай вырашыць немагчыма.

Жнівень для адзінага палітыка (АП) завяршыўся разглядам чарговых кадравых пытанняў. Ён прызначыў і даў згоду на прызначэнне амаль двух дзясяткаў чыноўнікаў: ад міністра фінансаў да дырэктара ААТ «Брэсцкі электралямпавы завод». Адным словам, «вертыкаль». Яе яшчэ, згодна з традыцыяй, часта называюць «кіраўнічая вертыкаль», аднак нядаўні візіт АП у Аршанскі раён паказаў, наколькі беларускі варыянт «вертыкалі» здольны кіраваць.

У тым, што любая ўлада, арганізаваная вертыкальным чынам, нейкіх іншых інтарэсаў, акрамя сваіх уласных, абслугоўваць не ў стане, я і раней ніколі не сумняваўся. І справа тут не ўва мне. Справа ў сусветнай практыцы, якая ў дадзеным пытанні з тэорыяй не разыходзіцца. Але паколькі беларусы з'яўляюцца «рускімі, толькі са знакам якасці», дык і прадстаўнікі беларускай вертыкальнай «дыяспары» без свайго знака абыходзіцца не могуць. Вось толькі ён, хутчэй, з'яўляецца знакам бяды.

Ён не трымаецца ў таямніцы. Пра яго шмат і з веданнем справы гаварыў 31 жніўня АП. Гэта п'янства з нагоды і без нагоды — «і больш за ўсё без нагоды». П'янства «да страты пульсу, і гэта праз дзень або кожны дзень...». Аднак рашэнне прынятае: прафесіяналаў падобнага ўзроўню «ў кіраўніцтве не будзе». Раней былі, і ў значнай колькасці, а цяпер не будзе.

АП сказаў — АП зрабіў. Дакладней, паабяцаў зрабіць. У краіне, у якой дзяржаўная ідэалогія выбудаваная вакол «чаркі і скваркі», працей пераламаць «вертыкаль», чым усталяваную традыцыю.

Пэўную надзею, канешне, дае працэс натуральнай змены пакаленняў. Але наколькі новае пакаленне кіраўнікоў зможа супрацьстаяць «зялёнаму змею» — пытанне адкрытае. Веданне замежных моў — так, уменне размаўляць у свеце на адной і той жа мове з фінансістамі — так. Аднак з гэтага не вынікае, што памаладзелае на 20–25 гадоў пакаленне кіраўнікоў не збочыць на пракладзеную папярэднікамі сцяжыну…

«У нас, — як любіў паўтараць лірычны герой Міхаіла Жванецкага, — з сабой было». Ад сябе дадам: было, ёсць і будзе.

Хто будаваў маякі?

«Часу на раскачку няма. <…> Ніякай раскачкі — толькі наперад. Я найперш чакаю ад вас жорсткай дысцыпліны на падведамасных прадпрыемствах і вашых міністэрствах. З гэтага трэба пачынаць», — даваў наказ чарговым прызначэнцам АП.

Наперад за кошт жорсткай дысцыпліны. Цікавая кіраўнічая канцэпцыя, пагадзіцеся. Ва ўстанаўленні жорсткай дысцыпліны як у галоўным фактары развіцця былі зацікаўленыя і егіпецкія фараоны, і рымскія імператары. Іншых фактараў яны не ведалі, і па-свойму мелі рацыю, бо цяглічныя высілкі людзей і жывёл заўсёды было выгадна стымуляваць пугай.

Але прамысловая рэвалюцыя пачалася ў Еўропе не ў выніку ўдасканалення пугі, а ў выніку вынаходніцтва паравой машыны і яе масавага ўкаранення на вытворчасці і транспарце. І ўсяму гэтаму свет абавязаны прыватнай ініцыятыве і прыватным грошам. Што да ўкладу кіраўнічай «вертыкалі», то ні на стадыі вынаходніцтва, ні на стадыі ўкаранення зафіксаваць яго не ўдалося.

«Што тычыцца ролі дзяржавы ў эканоміцы, суд пайшоў на нараду і пакуль не вярнуўся», — такое аўтарытэтнае меркаванне нобелеўскага лаўрэата Дугласа Норта. Яго можна смела распаўсюдзіць не толькі на сферу вынаходніцтва і інавацый, але і на стварэнне інфраструктуры. Сцвярджэнне спрэчнае, таму падмацуем яго гістарычным прыкладам.

На працягу 200 гадоў эканамісты былі ўпэўненыя, што маякі ў Англіі будаваліся дзяржавай і за дзяржаўныя грошы. Адпаведныя прыклады мы можам знайсці, у тым ліку, у працах класікаў эканамічнай навукі (Рыкарда, Міль, Кейнс).

Для таго, каб зразумець, чым і як завяршылася ўсеагульная памылка, я прывяду фрагмент з лекцыі эканаміста Аляксандра Аузана: «І тут знайшоўся зануда. Я маю на ўвазе чалавека, які таксама атрымаў Нобелеўскую прэмію па эканоміцы, — гэта Рональд Коуз. Ён вырашыў праверыць, хто будуе маякі. Ён пайшоў у архіў Брытанскага адміралцейства і стаў высвятляць. І прыйшоў да парадаксальнай высновы: маякі будавалі гільдыі капітанаў судоў, асацыяцыі суднаўладальнікаў, мясцовыя супольнасці, але не дзяржава. Так, яны перадаваліся ў кіраванне адміралцейству, але дзяржава гэтага не рабіла».

Усё пад кантролем

Сучасныя паспяховыя дзяржавы праблемамі дысцыпліны на прадпрыемствах не займаюцца. Аднак было б сур'ёзнай памылкай лічыць, што яны цалкам самаўхіліліся ад падтрымання парадку. Але падтрыманне парадку на дзяржаўным узроўні не мае ніякага дачынення да барацьбы з п'янствам міністраў. Парадак — гэта закон, прычым закон універсальны.

Вернемся ў калыску прамысловай рэвалюцыі — Вялікабрытанію. У пачатку XIX стагоддзя ў краіне было прынята больш за 200 законаў, якія прадугледжвалі смяротнае пакаранне за эканамічныя злачынствы. На шыбеніцу адпраўлялі з 12 гадоў за шкоду, якая перавышала 6 пенсаў (кошт булачкі).

Жорстка? Звышжорстка. Аднак на стадыі пераходу ад аграрнага грамадства да грамадства індустрыяльнага такая жорсткасць сябе апраўдала. Яе вынікам стаў новы сацыякультурны тып чалавека — «чалавек законапаслухмяны». Яго не варта блытаць з «чалавекам рабалепным», які трымае паставу пакоры ў прысутнасці начальства. Апошні тып у нас шырока распаўсюджаны. Айчыннае тэлебачанне рэгулярна яго дэманструе…

Для людзей, пазбаўленых унутранай крыніцы дысцыпліны і парадку, пастаянна трэба крыніца вонкавая. Ролю такой крыніцы і выконвае ўладная «вертыкаль» з АП на чале. Яму ў чарговы раз я і даю слова: «Патрэбны вынік, патрэбна дысцыпліна. Гэта фактары нашай незалежнасці. Таму што ад гэтага залежыць развіццё эканомікі. Самае страшнае, за што мы павінны «баяцца», — гэта эканоміка. Іншых праблем у нашым грамадстве няма. Усё астатняе мы трымаем жорстка на кантролі. Эканоміка перш за ўсё!»

«Іншых няма праблем». Усё пад кантролем. У тым ліку — скарачэнне колькасці арганізацый, якія выконваюць навуковыя даследаванні і распрацоўкі (з 530 у 2012 годзе да 431 у 2016-м — мінус 18,7%), і зніжэнне колькасці іх персаналу (з 30 437 да 25 942 чалавек — мінус 14,8%).

Спадзяюся, ад шматлікіх кантралёраў са шматлікіх кантралюючых структур не схавалася і істотнае скарачэнне фінансавання навукі з дзяржаўнага бюджэту — з 0,39% да ВУП у 2000 годзе да 0,27% у 2016-м. Гэты паказчык на парадак ніжэй, чым у ЗША і Кітаі (гаворка, зразумела, ідзе пра адносныя лічбы)…

Калі меркаваць па зніжэнні колькасці нацыянальных патэнтаў на вынаходніцтвы (з 1015 у 2006 годзе да 892 у 2016-м), заняткі па страявой падрыхтоўцы беларускія навукоўцы ўжо актыўна распачалі.

* * *

У 1994 годзе будучы АП падняў «уладу з бруду» і на абломках савецкай уладнай «вертыкалі» выбудаваў «вертыкаль» постсавецкую, якую абвясціў дзяржавай. Аднак падобная вертыкальная канструкцыя калі і мае дачыненне да сучаснай дзяржавы, дык вельмі і вельмі аддаленае.

Усё, на што здольная ўладная «вертыкаль», — гэта ўтрымліваць уладу. Пакуль атрымліваецца, але цяжкасці з кожным днём нарастаюць. Таму тэма «захавання стабільнасці» ўвесь час і ўсплывае ў выступах АП.

Сяргей Нікалюк
"Новы Час"

ЗАКАНАДАЎСТВА

«ЭТО ХУДШИЙ ТРУДОВОЙ КОДЕКС В МИРЕ»

Поправки в Трудовой кодекс изменят временный характер применения контрактной системы на постоянный.

На осенней сессии Палаты представителей, которая начнется в октябре, депутаты во втором чтении рассмотрят проект поправок в Трудовой кодекс.

Всего предлагается внести изменения в более чем 160 статей кодекса, это 35% документа. Значительная часть правок предложена провластной Федерацией профсоюзов Беларуси. Некоторые из новелл касаются одного из ключевых элементов рынка труда Беларуси — срочных контрактов. Но наемным работникам от этого легче не станет.

Что внесли в проект нового кодекса?

Сейчас работающим пенсионерам в случае расторжения контракта по требованию работника в связи с нарушением нанимателем условий контракта выплачивают двухнедельное пособие, а всем остальным — в размере трех среднемесячных зарплат. Планируется, что новый кодекс всех уравняет, и пособие будет выплачиваться за три месяца.

Еще одно новшество — работать по совместительству можно будет больше, правда, только в отпуске. Согласно новой редакции кодекса, по совместительству можно будет работать 40 часов в неделю, находясь в отпуске по основному месту работы.

Поправки также предполагают, что отцам будет предоставлено безусловное право на отпуск до 14 дней в первые полгода после рождения ребенка. Наниматель будет обязан такой отпуск предоставить, хочет он этого или не хочет.

Сейчас работник может запросить неоплачиваемый социальный отпуск по семейно-бытовым обстоятельствам до 30 дней, однако работодатель не обязан его предоставлять.

По текущему законодательству мужчина имеет право уйти в полноценный отпуск по уходу за ребенком до трех лет. Правда, этим правом пользуется чуть более 1% отцов, имеющих детей до трех лет.

Матери и отцы в отпуске по уходу за ребенком смогут подработать — у нанимателя появится право привлекать таких сотрудников к сверхурочным работам, работе в государственные праздники, праздничные и выходные дни и даже направлять в служебную командировку. Все это с письменного согласия, конечно.

Еще один шаг в направлении гендерного равенства — в проекте документа уточняется термин «одинокий родитель»: это не только мать, но и отец, и усыновители. Это очень важно, потому что одинокие родители имеют некоторые дополнительные в сравнении с другими права.

Появится новый вид временного перевода работника к другому нанимателю — на срок до 6 месяцев в течение календарного года. Для этого надо желание основного нанимателя, его договоренность с другим нанимателем и согласие работника.

В новую редакцию включат главу, устанавливающую особенности регулирования труда тех, кто работает дистанционно.

Что эти изменения значат?

Некоторые изменения выглядят прогрессивными, но в целом «это худший трудовой кодекс в мире», заявил в комментарии для Naviny.by

(працяг на стар. 4)

ЗАКАНАДАЎСТВА

(пачатак на стар. №3)
председатель Белорусского конгресса демократических профсоюзов Александр Ярошук.

Отвлекая общественность некоторыми деталями, «власти забалтывают проблему, рассказывая о положениях, которыми прикрывают введение норм принудительного труда в Беларуси».

Ярошук напомнил, что репрессивные по отношению к работнику меры, в первую очередь контрактная форма найма, определены декретом № 29 от 1999 года.

«Декрет — все-таки не закон, он вводится временно, а вот кодекс, который приводится в соответствие с положениями декрета, — это серьезно, — сказал эксперт. — В действующем кодексе существует прямой запрет на заключение контракта для лиц, имеющих постоянный характер работы (токарь, слесарь, уборщица и т.д.). А вот в проекте нового документа этого положения нет, но есть нормы декрета № 29».

Это значит, говорит Ярошук, что количество работников, которые в скором времени будут трудиться по контракту, достигнет 100%. Международная организация труда (МОТ) выступает за то, чтобы занятость была постоянной. В развитых странах контрактная система используется лишь как элемент временной занятости.

Александр Ярошук считает, что срочные трудовые контракты, которые в Беларуси чаще всего заключаются на один год, — это короткий поводок, на котором наниматель держит работников: захочет уволить — уволит, не захочет опускать на другую работу — не отпустит.

«Это принуждение к труду», — подчеркнул Ярошук. Он обратил внимание, что в проект Трудового кодекса также вошли нормы декрета № 5, согласно которому наниматель имеет право изменять существенные условия труда. Это касается, например, перевода на более низкую зарплату или на неполную занятость.

Сегодня наниматель обязан известить работника о грядущих изменениях всего за 7 дней. Поправки в Трудовой кодекс предусматривают увеличение этого срок до одного месяца. Это означает, что правки придется вносить и в декрет № 5, и якобы соответствующая договоренность уже есть.

Отменить систему краткосрочных трудовых контрактов вместе с декретом «О содействии занятости населения» призывали белорусское правительство международные профсоюзные организации.

«С одной стороны, правительство предлагает трудящимся временные контракты, из-за которых трудоустройство носит неустойчивый характер, а с другой стороны, когда люди становятся безработными, с них взимаются какие-то дополнительные средства», — отмечал во время визита в Беларусь помощник генерального секретаря глобального профсоюза IndustriALL Кемаль Озкан.

Александр Ярошук выразил сожаление, что международные организации, включая МОТ, в течение продолжительного времени не воспринимали достаточно критично то, что происходит на рынке труда Беларуси, доверяя логике властей, представители которой заверяют, что белорусское трудовое законодательство не нарушает прав трудящихся.

«Мы же настаиваем, что система срочных контрактов является системой принудительного труда и нарушает права работников. Я надеюсь, нам удастся обратить внимание международных организаций на изменения в Трудовом кодексе, которые делают Беларусь страной временной занятости», — подытожил Александр Ярошук.

Елена Спасюк
"БЕЛАПАН"

САМАПАВАГА

«КОД БУЛЬБАША» ЯК ЗНАК НЕПАВАГІ ДА СЯБЕ

«Слуцкі хлебазавод» у афіцыйным дакумэнце цьвердзіць, што слова «бульбаш» у назьве не супярэчыць заканадаўству Рэспублікі Беларусь. Грамадзкія актывісты заяўляюць, што Інстытут мовазнаўства адмовіўся даваць заключэньне наконт слова «бульбаш». То бок, абразьлівае гэтае слова ці не — афіцыйна дагэтуль не заяўлена.

Тамсама па спасылцы ёсьць відэа, дзе некалькі менчукоў рознага ўзросту і полу кажуць, што слова «бульбаш» добрае і што «лабус», «пшэк», «хахол» — таксама нармальныя словы.

Што да людзей з вулічнага апытаньня, для мяне тут гаворка пра агульны культурны ўзровень. Я памятаю, як на пачатку 1990-х Менск быў усланы шалупіньнем ад семак. Пляваліся ўсе і паўсюль. Цяпер — не. Памятаю, што мацерных словаў у публічнай прасторы гучала болей. Цяпер значна меней. Людзі з вулічнага апытаньня, якія ўхваляюць слова «бульбаш», для мяне — з эпохі семкавага шалупіньня, калі разам з лаянкай былі распаўсюджаныя абразьлівыя мянушкі для этнасаў і рас.

Але ў кадры апытаньня ёсьць і досыць маладыя людзі, якія на пачатку 1990-х толькі нарадзіліся. Менавіта яны паўтараюць папулярную гандлёвую марку са словам «бульбаш». Дэ-факта дзяржава і ўзаконіла абразьлівую мянушку. Ды яшчэ, як вішанька на торце абразы, — літара «Ъ» на канцы назвы, якая шмат у каго асацыюецца з расейскім каляніялізмам царскіх часоў.

Узаконенаму «бульбашу» як брэнду ў канцы лістапада будзе чатырнаццаць гадоў. За гэты час сьледам за гарэлкаробамі падцягнуліся іншыя вытворцы. Забаўляльны комплекс «Поедем-поедим», збудаваны ў ахоўнай зоне Курапат, пачынаўся як «БульбашЪ-холл». Сьледам і дзяржаўныя прадпрыемствы далучыліся да бульбашызацыі краіны. Сярод іншых — «Слуцкі хлебазавод», які адзначыўся разгорнутым тлумачэньнем назвы гатунку «Бульбаш» як візытоўкі Беларусі за мяжой.

Зьнішчэньне ліцэяў, гуманізацыя Сталіна і легалізацыя «бульбаша» як нацыянальнага брэнда — гэта ўсё зьявы аднаго шэрагу. Гэта спрыяньне культурнай дэградацыі на агульнадзяржаўным узроўні.

У прынцыпе, гаворка пра агульны ўзровень людзей, якія кіруюць краінай. Вось нейкі чыноўнік у 2004-м зацьвердзіў сваім подпісам назву «БульбашЪ». Можа, той чыноўнік сам сябе так называе і думае гэтак жа, як і група менчукоў з вулічнага апытаньня. А вось хтосьці заўважыў першую партыю прадукцыі і не зрэагаваў. Не напісаў скаргу, не падаў у суд.

А што цяпер рабіць Інстытуту мовазнаўства? Прызнаць абразьлівы характар слова? Дык гэта зьнішчэньне ці ня самага папулярнага алькагольнага (і ня толькі) брэнда. Гэта ж мінус грошы ў казну дзяржавы. Вось і выбар: сказаць праўду ці зэканоміць казьне грошы, называючы чорнае белым.

«Код бульбаша» — гэта код непавагі да сябе. Магчыма, непавага ўзьнікла праз выхаваньне ў штодзённым чалавечым прыніжэньні, якое занізіла ўласную самаацэнку і пачуцьцё чалавечай годнасьці ў вялікай часткі беларусаў.

Тыя, хто зарабляе на псыхалягічных праблемах грамадзтва, — цынікі, якія рана ці позна мусяць атрымаць грамадзкую ацэнку сваёй дзейнасьці і панесьці рэпутацыйныя страты. Я ўпэўнены што ў Інстытуце мовазнаўства дастаткова спэцыялістаў, якія здатныя патлумачыць, што слова «бульбаш» — абразьлівае. Зрэшты, сама шырокая дыскусія з прыцягненьнем прадстаўнікоў дзяржаўных інстытуцый дапамагла б высьветліць, хто ў Беларусі бульбаш, а хто беларус.

Севярын Квяткоўскі

ТАКАЯ АДУКАЦЫЯ

КРАІНА ПЕРАФАРБОЎВАЕ ВАЛАСЫ

Калі ўявіць сабе ўсё гэта ў маштабе, калі пабачыць скрозь сьцены і дахі, калі праляцець гэтымі днямі над Беларусьсю чароўным квадракоптэрам, то можна пабачыць, як у Горадні і Віцебску, у Берасьці і Гомелі, у Івацэвічах і Рудзенску, у Петрыкаве і Мядзелі школьнікі перафарбоўваюць валасы ў натуральныя колеры.

Нехта проста перафарбоўвае — ну прыкапаліся дарослыя, ну што зробіш. Нехта дзеліцца з сяброўкай крыўдай і злосьцю — чым перашкаджалі ім мае фіялетавыя кудзеркі? Нехта шмыгае носам пад суворым матчыным позіркам. Але з кожным днём на Беларусі менее дзяцей з пафарбаванымі валасамі.

«А калі яны ўсе пафарбуюцца ў розныя колеры і прыйдуць у клясу, што гэта будзе?!» — адказала пытаньнем на пытаньне строгая чыноўніца ад адукацыі («А што ня так з пафарбаванымі валасамі?» — спыталіся ў яе). Я сумленна паспрабавала ўявіць сабе, што гэта будзе. Уявіла. Будзе кляса дзяцей з пафарбаванымі валасамі. Кляса як кляса, батанікі — на месцы, хуліганы — таксама, ніхто ня стаў разумнейшым ці дурнейшым, горшым ці лепшым, проста ў іх пафарбаваныя валасы.

Я ведаю адну жанчыну — яна сочыць за дрэскодам у адной школе. Па праўдзе, яна там наогул загадвае выхаваўчай часткай. Тры дні таму яна пры іншых дзецях накрычала на дзевяцікласьніцу за тое, што дзяўчынка прыйшла ў школу не заплеценая. «Што?! Ты ў люстра сябе бачыла?! Лахудра! Што гэта за выгляд?! Пайшла адсюль! Села яна! Ты ня маеш права тут знаходзіцца, вучаніцы так не выглядаюць!» Цікава, чаму ў школах па сёньня не забаранілі дарослае хамства, затое забаранілі пафарбаваныя валасы?

Так, яны вельмі крутыя — сёньняшнія дзеці. Яны расьлі бяз голаду і галечы, мамы і таты вадзілі іх у адукацыйныя цэнтры і на грунтоўныя заходнія мульцікі, чыталі ім скандынаўскія казкі і раз-пораз ставілі альбомы Лявона Вольскага. Гэтыя дзеці любяць свабоду і ведаюць, што маюць на яе права. Іх цяжка спалохаць. Яны прызвычаіліся, што іх погляды маюць права на існаваньне. Яны фарбуюць валасы ў сіні і ружовы. Яны гатовыя супрацьстаяць дарослым, у кожным разе — у пытаньні колераў. Напэўна, некаторыя дарослыя могуць палічыць гэта дзяржаўнай небясьпекай.

Тады гэтыя дарослыя кінуць распрацоўваць новыя праграмы і падручнікі. Забудуцца на рэформы і кампэтэнтнасны падыход. Стануць адзіным фронтам. І не дазволяць! Не дазволяць! Ніякіх! Пафарбаваных! Валасоў! У самы бліжэйшы час школы павінны будуць распрацаваць унутраныя дакументы. Склікаць бацькоўскія сходы. Пераадолець супраціў. І зрабіць так, каб ва ўсіх дзяцей былі валасы строга абазначаных колераў.

Гэта краіна, у якой мы жывём. У яе такія правілы. Большасьць дарослых ва ўладзе лічыць пафарбаваныя валасы небясьпечнымі. Што ж. Мабыць, так і трэба. Мабыць, і сапраўды. Дачушка, ну што ўжо. Ну давай. Будзем перафарбоўваць. Я сказала — перафарбоўваць! А ну марш у цырульню!

Я хацела папрасіць бацькоў. Якое б рашэньне не прынялі вашы дзеці — перафарбоўваць ці не перафарбоўваць бядовую сваю галаву — проста падтрымайце іх. Не станавіцеся на бок сыстэмы — станьце на бок дзіцёнка. Вырашыць ён ісьці на кампраміс і фарбавацца па правілах — гэта рашэньне, вартае павагі. Вырашыць супраціўляцца — тым больш павагі вартае. Як бы тое не было — давайце іх падтрымаем. Няма такога абавязку ў бацькоў — быць зброяй у руках дзяржавы. Абараняць і падтрымліваць сваіх дзяцей — такі абавязак у нас ёсьць.

І я хацела папрасіць дзяцей. Дзеці. Якога б колеру не былі вашыя валасы сёньня і заўтра. Ніколі, ніколі не забывайцеся на тое, як сьмешна, недарэчна і жаласна выглядаюць дарослыя, якія замест важных дарослых справаў патрабуюць ад дзяцей перафарбоўвацца.

Ганна Севярынец
"Радыё Свабода"

Заснавальнік і рэдактар: Гаравы Леанід Антонавіч

Адрас рэдакцыі: 211573, г. Гарадок, вул. Гагарына, д.30Б, кв.16. E-mail: 250318@list.ru
Тэл. 8-02139-5-08-52, маб. + 375(29)6723842 (V),
Газета выдаецца з сакавіка 1998 г.

Падпісана да друку 30.09.2018 у 16.45
Наклад: 290 асобнікаў.
Выдаецца адзін-два разы на месяц на беларускай і расійскай мовах.

Рэдакцыя можа друкаваць артыкулы дзеля палемікі, не падзяляючы пазіцыі аўтараў.
Друкуецца на абсталяванні аднадумцаў.
Распаўсюджваецца бясплатна дабраахвотнікамі.